

Búcsú dr. Berencei Rezső mérnök ezredestől

Szomorú szívvel értesültünk a katonai térképészet tisztelt és nagyra becsült munkatársának, *dr. Berencei Rezső* mérnök ezredes halálhíréről, aki életének 74. évében 2008. október 3-án súlyos betegségben elhunyt. Tudtuk, hogy súlyos kórral küzd, de reményt láttunk arra, hogy leküzdí a bajt és köztünk marad. Ismertük akaraterejét, szívósságát, életszeretét és ez alapot adott a bizakodásra.

Az alattomos betegség azonban erősebbnek bizonyult, és 2008. október 20-án hozzátartozói, volt munkatársai, tisztelői és barátai részvételével, katonai tiszteletadással a Magyar Honvédség halottjaként vettünk végső búcsút tőle a Farkasréti temetőben.

Olyan bajtársukat búcsúztatták a katonai térképészek, akinek gyakorlatilag egész aktív szolgálata a katonai térképészethez kapcsolódott.

Olyan életútra emlékezünk most, amely a Térképészeti Intézetben végzett hároméves tanfolyamtól, az egyetemi diploma megszerzésén, a doktori cím elnyerésén keresztül, a szakmérnöki oklevéllel megerősített képesítésig terjedt. Olyan életutat bejárt kollégától búcsúzunk, aki tanfolyamhallgatóból több évtizednyi munka árán mérnök ezredesi rendfokozatot ért el, s aki pályáját a Magyar Honvédség Tóth Ágoston Térképészeti Intézet parancsnokaként fejezte be. Harmincnégy éves katonai, harmincöt éves tiszti szolgálat után nyugdíjas éveiben is aktívan munkálkodott a honi térinformatikai kultúra fejlesztésén. Nem csak a katonai térképészet területén szerzett elévülhetetlen érdemeket, de a magyar térképészet és térinformatika ismert és elismert személyiségévé vált.

Berencei Rezső 1935. július 24-én született Budapesten. Középiskolai tanulmányai után jelentkezett a hároméves térképész tiszti tanfolyamra. Ennek sikeres elvégzése után 1956-ban hadnagyi rendfokozatban avatták tisztté. Azonnal bekapcsolódott az akkor folyamatban lévő 1:25 000 méretarányú felmérési munkába. Tehetséges, szorgalmas felmérőként tartották számon. 1960-tól az 1:10 000 méretarányú felmérésben topográfusként vett részt. 1958-ban levelező hallgatóként meg-

kezdte tanulmányait az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetemen és 1964-ben földmérőmérnöki oklevelet szerzett.

További szakmai munkásságát a geodézia, a tudományos kutatás és a fotogrammetria területén végezte a katonai Térképészeti Intézet különböző beosztásaiban.

1969-ben az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetemen megvédve doktori disszertációját, mű-

szaki doktori címet szerzett, amelynek témája „A térbeli háromszögelés optikai mechanikai megoldása, a hibaforrások és hibaelosztás” volt. Már ettől az időszaktól folyamatosan részt vett a szakmai, társadalmi, tudományos életben. Számos előadást tartott a Geodéziai és Kartográfiai Egyesületben és több cikke megjelent a szaklapokban. Később a honvédségi sajtóorgánumban is több publikációval szerepelt.

Sokirányú tapasztalatai, rátermettsége alapján 1979-ben az Intézet főmérnökévé nevezték ki. Ebben a feladatkörében az intézmény termelési és műszaki fejlesztési tevékenységének irányítója lett. Az 1982-ig terjedő időszak fő feladatainak, a folyamatban lévő 1:25 000 méretarányú térképezés végrehajtása, a tematikus térképek tartalmának kimunkálása és elkészítése, az Intézet rekonstrukciójának szakmai előkészítése, a modernizációs lépések megkezdése és az intézményi kapcsolatok elmélyítésének irányítása hárult rá.

1982-ben az MN Térképész Szolgálat Főnökségre helyezték főnök-helyettes beosztásba. Ekkor feladatköre kibővült és az egész szolgálatra kiterjedt. A térképkészítés, a térképellátás, a műszaki fejlesztés irányítása tartozott feladatkörébe. Ebben a beosztásban képviselte a szolgálatot a hazai és külföldi szakmai tárgyalásokon, konferenciákon. Egyebek között éveken át a Varsói Szerződés Katonai térképészeti automatizálási szakbizottságának tagjaként tevékenykedett.

1989-ben nevezték ki a Magyar Honvédség Tóth Ágoston Térképészeti Intézet parancsnokává. A rendszerváltás nehéz és állandó változásban zajló időszakában nagy felelősség hárult rá. A katonai térképészet új helyének, szerep-

körének tisztázása, az Intézetet érintő sorozatos átszervezések végrehajtása óriási feladatot jelentett. Mindez együtt járt a folyamatban lévő rekonstrukció befejezésének gondjával és eközben az előzetesen megkezdett modernizálási lépések folytatását is biztosítani kellett.

Dr. Berencei Rezső mérnök ezredes helyt állt a nehéz időkben; higgadt, nyugodt vezetési stílusával megbecsülést, bizalmat szerzett magának. Magatartásával elnyerte környezete bizalmát. Sajátos, fanyar humorával a lényegre tudott tapintani. Vezetőként igényelte környezete támogatását és számos esetben elfogadta a kívülről jövő javaslatokat. Viszonylag fiatalon került vezető beosztásba, de el tudta fogadtatni magát idősebb beosztottaival is. Sokan barátjukként tartották és tartják számon, aki kolléga maradt magasabb beosztásában is.

1991. 04. 01-jén a felső korhatárt elérve, nyugállományba vonult.

Ezredes úr felelősségteljes beosztásokban szolgált a katonai térképészet ügyét. Munkájával, felkészültségével nemcsak magának, de a szolgálatnak és vele a hadseregnek is megbecsülést szerzett. Elöljárói nagyra értékelték elkötelezett munkáját, hivatásszeretét: számos dicsérettel és 10 kitüntetéssel ismerték el teljesítményét. Egyebek között kitüntették a Haza Szolgálatáért Erdemérem arany, két ízben ezüst és bronz fokozatával. 1986-ban a honvédelmi miniszter Tóth Ágoston emlékéremmel tüntette ki, 1991-ben nyugállományba vonulásakor a honvédelmi miniszter Zrínyi Miklós emlékgyűrű adományozásával fejezte ki elismerését. 1999. február 4-én az önálló magyar katonai térképészet megalakulásának 80. évfordulója alkalmából a Magyar Köztársaság elnöke több évtizedes kiemelkedő szakmai és katonai tevékenységének elismeréseként Köztársasági Elnöki Emlékplakettet adományozott részére.

Hivatásos szolgálata idején is részt vett a társadalmi tudományos életben. 1986–1991 között a Geodéziai és Kartográfiai Egyesület Fotogrammetriai és távérzékelési szakosztálya titkáraként vett részt a munkában. Az egyesület, illetve a jogutód megbízásából több választáson a Jelölő Bizottságot vezette. 1991-től 1999-ig az MFTTT ellenőrző Bizottság elnökeként felügyelte a Társaságban folyó szakmai munka és pénzügyi tevékenység törvényességét és segítette az Intéző Bizottság munkáját. A magyar térképészet érdekében kifejtett értékes, sok éves munkáját 1996-ban Lázár deák Emlékérem kitüntetéssel ismerte el a Társaság.

Teljes életet élt. Nyugdíjas éveiben szeretett családjá és a pilisi hétvégek mellett nagy energi-

ával munkálkodott a honi térinformatikai kultúra elterjesztésén. 1992. január 1-jétől több mint 16 éven keresztül volt a HUNGIS a Magyarországi Térinformatikáért Alapítvány ügyvezető igazgatója. Az Alapítvány ügyeinek vitele mellett alapító tagja volt a térinformatika nemzetközi kapcsolatépítésére létrehozott Magyar Térinformatikai Társaságnak, a HUNAGI-nak. E szervezetnek 14 éven keresztül volt kincstárnoka.

Folyamatosan szervezte a Kertészeti, majd a Budapesti Corvinus Egyetemen a „Térinformatika a felsőoktatásban” szimpóziumot. Tartotta a kapcsolatot az előadókkal és baráti munkakapcsolatban volt a Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék munkatársaival. Munkája meghatározó volt az évente Szolnokon megrendezett Térinformatikai Konferencia szervezésében is. Közreműködött a Kolozsvári Térinformatikai munkaműhely megszervezésében és későbbi patronálásában.

Mindenkor öröm és megtiszteltetés volt Vele dolgozni. Munkaszeretete, lelkiismeretessége, segítőkész kollégialitása szárnyakat adott a civil szervezetnek. Betegségének híre váratlanul ért mindenkit. Lelkiismeretes gondosságát jellemzi, hogy betegsége eluralkodásával pontosan és precízen adta tovább feladatait, gondoskodva azok folyamatos továbbviteléről. Távozását megrendüléssel vették hírül kollégái, a magyar térképészek, térinformatikusok szakmai közössége.

A korántsem teljes megemlékezés egy tiszteletreméltó életpálya rövid áttekintése. Tudjuk, hogy elhunyt kollégánk gazdag pályájának állomásait még tovább sorolhatnánk. Tudjuk, hogy akik ismerték, munkatársai vagy beosztottai voltak, még több érdemét, kedves ember jellemvonását tudnák felsorolni. Mi, mai térképészek úgy érezzük, hogy egy követésre méltó, hivatásszerető elődünktől kell búcsút vennünk Olyan kötelességtudó, példamutató katonatérképész elvesztését fájjaljuk, akinek életútja azt bizonyítja, hogy tanulással, hivatásszeretettel lehet szép eredményeket elérni, tiszteletet és megbecsülést szerezni. A lezárt életpálya azt is bizonyítja, hogy a térképészetet elkötelezetten, elhivatottan lehet és érdemes művelni, és csak így lehetett igazán jól csinálni.

Dr. Berencei Rezső mérnök ezredes úr szakmájának, hivatásának élve megtalálta élete értelmét és teljes élet jutott osztályrészéül. A sikeres életpálya, sok éven át aktív és tartalmas nyugdíjas évek után veszünk végső búcsút nagyra becsült kollégánktól, barátunktól.

Emléked megőrizzük!
Nyugodj békében!

Búcsúzik az alma mater: Meskó Attila (1940–2008)

A súlyos betegséggel majd egy évig tartó küzdelme után, az október 11-re virradó hajnalon elhunyt *Meskó Attila*, a Magyar Tudományos Akadémia volt főtákará, az Eötvös Loránd Tudományegyetem geofizikai professzora.

Teljes életutat járt be. Csillogó tehetsége és emberi tisztessége hihetetlen akaraterővel és munkabírással társult, s ennek eredményeképpen mind a tudományban, mind annak irányításában és szervezésében a legmagasabb csúcokra jutott.

1940. április 23-án született Budapesten, polgári család első gyermekeként. A jól nevelt fiú már a Madách Gimnáziumban kiemelkedett tehetségével. Középiskolai tanulmányi versenyt nyert földrajzból, és rendszeresen küldött be megoldásokat a Középiskolai Matematikai Lapok feladatmegoldó versenyekre. Külön gondot fordított a testnevelésre. Az osztály legerősebb diákjaként érettségizett 1958-ban és jelentkezett az ELTE fizikus szakára. Kitűnő érettségije és hasonló felvételi vizsgálója ellenére azonban nem vették fel, a korszellemnek megfelelően polgári származása miatt. Egy évet dolgozott először, mint kófaragósegéd, majd kiegészítőként az Eötvös Loránd Geofizikai Intézet szeizmikus laborjában. Innét adódott a gondolat, hogy második próbálkozásaként az ELTE geofizikus szakára jelentkezzen 1959-ben. Sikeres felvételi után megkezdte tanulmányait egy olyan szakon, ahol az volt az elvárás, hogy a szakspecifikus tudás megszerzése mellett, a fizikát és a matematikát a fizikusokkal, a földtant pedig geológusokkal összemérhető szinten illik tudni. Egyed László professzornak hamar feltűnt a kiemelkedő képességű fiatalember, akit tanulmányai végeztével (1964) alkalmazni kívánt a Geofizikai Tanszéken. De, ismét közbeszólt a politika: Attila alkalmazása nem kívánatos volt. Ekkor Egyed professzor bölcsen úgy döntött, hogy az általa vezetett akadémiai kutatócsoportba veszi fel, így került Attila a sashegyi Szeizmológiai Observatóriumba. Rögtön megírta kisdoktoriját és Egyed támogatásával két év elteltével (1966), mint meg-

hívott előadó bekapcsolódhatott az egyetemi oktatásba. Sőt, 1967-ben többhónapos angliai tanulmányutat tehetett, amelynek során alkalma volt megismerni a tudományos kutatás néhány kiemelkedő műhelyét (Cambridge, Newcastle upon Tyne és Durham).

Az általános geofizikában való elmélyülése mellett, pályája kezdetétől nagy érdeklődéssel fordult a szénhidrogénkutatásban egyre szélesebb körben alkalmazott szeiz-

mikus módszer felé. Ez az érdeklődés egy életre szóló kutató tevékenységgé nemesedett, amely Attila számára a legnagyobb sikereket hozta meg.

1966-tól 1983-ig konzulensként, majd igazgatói tanácsadóként a Geofizikai Kutatási Üzemenél (1979-től Geofizikai Kutató Vállalatnál) dolgozott félállásban, és hajtómotorja lett a szeizmikában végbement „digitális forradalomnak”. A GKÜ vezetőit kiemelkedő szakmai tudásával és vitakészségével támogatva kulcsszerepe volt abban, hogy digitális terepi berendezéseket, az adatok feldolgozására legalkalmasabb TIOPS számítógépet, valamint egy szelvényrajzolót megvehettek, akkori áron számolva 1,1 millió dollárért. A digitális technika elsajátítására öt fős csapat utazott a Texas Instruments céghez Houstonba, több hónapos időtartamra. Ennek a csapatnak szellemi vezére volt *Meskó Attila*, akinek Egyesült Államokba való kiküldetését persze ismét a hatalommal való küzdelem során lehetett csak megvalósítani.

Hazatértük után a technikát nemcsak adaptálták, hanem munkatársaival együtt elkészítették a hiányzó számítógépes programokat és ezúton megkezdődhetett a világszínvonalú hazai digitális adatregisztráció és feldolgozás a szeizmikus kutatásban. Az eredmény az addiginál sokkal jobb szelvények előállítása volt, amely nagy mértékben hozzájárult új szénhidrogén mezők felfedezéséhez, és a Pannon-medence geodinamikájának megértéséhez.

És eljött az igazság pillanata! 1978-ban *Meskó Attila*, a GKÜ négy vezetőjével megosztott Állami

Díjat kapott „A szénhidrogénkutatás geofizikai módszereinek és módszereinek fejlesztésében, a kutatás hatékonyságának növelésében elért eredményeiért”.

Ekkor már, 1973 óta, főállású egyetemi docens volt az ELTE Geofizikai Tanszéken. 1977-ben sikeresen megvédte nagydoktoriját és tudományos pályájának csúcsára jutott. Széleskörű elméleti és gyakorlati tudásával teljesen átalakította és korszerűsítette a tudományegyetemi geofizikus képzést. A korszerűsítés alapvetően két területen nyilvánult meg. Nagy hangsúlyt kapott az oktatásban az egzaktásra való törekvés, különös tekintettel a legmodernebb matematikai módszerek alkalmazására a geofizikai adatfeldolgozásban. Ezzel párhuzamosan messzemenően támogatta a geofizika hagyományos kereteinek kiterjesztését. Kurikulumunk integráns része lett a lemeztektonika, a geofizikai folyadékdinamika és a földköri tésrség fizikája. Különösen fontosnak tartotta az emberi környezet megóvását és ebben a környezeti geofizika szerepét. Tervei kiteljesedéséhez kialakította a személyi és tárgyi feltételeket, különösen 1985-től kezdődően, amikor tanszékvezető és az MTA-ELTE Geofizikai és Környezetfizikai Kutató Csoportjának lett a vezetője.

Ettől kezdve majd mindenütt jelen volt az egyetemi és a tudományos közéletben. Nyolc évig volt a Környezetfizikai Tanszékcsoport vezetője (1987–1995), majd elnöke lett a Szakterületi Professzori tanácsnak és a Habilitációs Bizottságnak. 14 évig volt elnöke az MTA Geofizikai Tudományos Bizottságának (1979–1993), rövidebb ideig az OTKA Élettelen Természettudományi Szakkollégiumának (1998–1999), a Magyar Ösztöndíj Bizottságnak és számos más szakmai szervezetnek. Érdemei elismeréseként 1990-ben lett az MTA levelező, majd 1995-ben rendes tagja.

Alkotó tevékenységének gazdag terméséből egyet szeretnék kiemelni, amely a legjobban mutatja *Meskó Attila* széleskörű tudását, szakmai felelősségérzetét, valamint az érzékeny embert örömeivel és csalódásaival együtt.

A történet a Paksi Atomerőmű szeizmikus biztonságával kapcsolatos. Az 1980-as évek elején felmerült a hazai villamosenergia termelés szempontjából kulcsfontosságú atomerőmű új blokkokkal való bővítésének a lehetősége. Ez szükségessé

tette a telephely átfogó újraminósítását, különös tekintettel arra, hogy az akkor rendelkezésre álló szeizmikus szelvények és fúrási adatok alapján már kétségbevonhatatlan volt az, hogy a telephely egy vetőzóna fölött helyezkedik el. Az Országos Atomenergia Bizottság elnöke 1991-ben felkérte *Meskó Attila* professzort, hogy hozzon létre egy bizottságot azzal a céllal, hogy a nemzetközi előírásoknak megfelelően határozzák meg a 10^{-4} -es valószínűségi szinten várható földrengés okozta maximális talajgyorsulást. A komplex bizottság hosszas mérlegelés után 1993 februárjában készült jelentésében hozta meg határozatát. Ezt több érintett szakember erősen konzervatív becslésnek ítélte, amelynek teljesítése nehéz helyzetbe hozta volna az erőművet. A kínos helyzetet a bizottság egy tagja úgy vélte feloldani és saját személyét tisztázni, hogy levelet írt a Magyar Köztársaság belügyminiszterének, amelyben a bizottság elnökét elfogultsággal vádolta. Ennek következménye – akárcsak néhány évvel korábban – súlyos lehetett volna. Az új Magyarország szerencsére már másképp működött. A levelet átküldték a illetékes hivatalhoz, akik erkölcsi kötelességüknek tartották azt „kiszivárogtatni” a megvádolthoz. Attila nagy szomorúsággal, de tudományos igazába vetett rendíthetetlen hittel olvasta a levelet. Később számos alkalma lett volna a visszavágásra, s bár soha nem felejtett, távol állt tőle minden, ami nem volt tisztességes az Ő polgári erkölcsi szerint.

1999-től 2005-ig két ciklusban volt az MTA főtitkárhelyettese, majd 2005–2008 között főtitkára. Főtitkárhelyettesként még megtartotta legfontosabb egyetemi előadásait és csak főtitkári kinevezésétől szentelte teljes munkaidejét és energiáját az Akadémiának.

Ezek az energiák elapadtak és Attila méltóság-teljesen viselve szenvedéseit elhagyott bennünket. Velünk marad azonban számos egyetemi jegyzete, tankönyvei és legfőképpen tanítása, amellyel új pályára állította a geofizikát és megváltoztatta emberi arculatunkat. Tudjuk, hogy okosabbá és reméljük jobbá lettünk általad Attila!

Isten áldjon, nyugodjál békében!

Horváth Ferenc, egyetemi tanár
ELTE Geofizikai és Úrtudományi Tanszék